

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “วาทกรรมวิเคราะห์พระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนก” เป็นการศึกษาถึงบริบทในการผลิตพระราชนิพนธ์พระมหาชนก รวมไปถึงการเปรียบเทียบเนื้อหาในพระมหาชนกฉบับพระไตรปิฎกและฉบับพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ รัชกาลที่ 9 เพื่อศึกษาความเหมือน ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง ด้านเนื้อหา ตลอดจนสาระสำคัญและสาระรองที่ปรากฏในพระมหาชนกทั้ง 2 ฉบับ นอกจากนี้ยังศึกษาความหมายจากภาพประกอบในพระมหาชนกฉบับพระราชนิพนธ์และยังตรวจสอบความเข้าใจจากผู้รับสารอีกด้วย ในบทนี้ผู้วิจัยได้กล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยของงานวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

รูปแบบงานวิจัย

ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) การสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) และการสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อให้ผลการวิจัยเป็นไปอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นอีกด้วย

เอกสารที่เกี่ยวข้องและกลุ่มตัวอย่าง

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้คือ

1. ประเภทเอกสาร แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.1 บทพระราชนิพนธ์เรื่องพระมหาชนกในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ รัชกาลที่ 9 พร้อมทั้งภาพประกอบของ 8 ศิลปิน และภาพประกอบการ์ตูน

1.2 พระมหาชนกฉบับพระไตรปิฎก โดยใช้สำนวนในพระสูตร และ อรรถกถาแปล ขุททกนิกายชาดก เล่มที่ 4 ภาคที่ 2 ของมหาหมานุกรราชวิทยาลัย

1.3 บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ รัชกาลที่ 9

เมื่อได้พระมหากษัตริย์ 2 ฉบับ ผู้วิจัยจะนำมาตรวจสอบคุณสมบัติและคัดสรรข้อมูลอย่างละเอียดว่าเนื้อหาเป็นเช่นไร อีกทั้งยังได้จัดเป็นหมวดหมู่ โดยแบ่งเป็นคอนยัดตามแบบการแบ่งในฉบับพระราชนิพนธ์ทั้งสิ้น 37 ตอน ซึ่งตอนที่ 1 จนถึงตอนที่ 33 พระมหากษัตริย์ 2 ฉบับมีลักษณะร่วมกันที่สามารถเปรียบเทียบได้ แต่ตั้งตอนที่ 34 ไปจนถึงตอนที่ 37 (ตอนจบ) เนื้อหาของทั้งพระมหากษัตริย์ 2 ฉบับไม่มีลักษณะร่วมกันจึงไม่สามารถแบ่งเนื้อหาจากพระมหากษัตริย์พระใด ปัญหาออกตามฉบับพระราชนิพนธ์ได้อย่างชัดเจนอย่างละเอียด นอกจากพระมหากษัตริย์ 2 ฉบับแล้ว เอกสารอื่น ๆ ผู้วิจัยได้เตรียมไว้สำหรับเพิ่มเติมในรายละเอียดการวิเคราะห์เนื้อหาในลำดับต่อไป

2.. ประเภทบุคคล

ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

2.1 ศิลปินที่วาดภาพประกอบในฉบับวิจิตรศิลป์

1. ปัญญา วิจินธนสาร	อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรมประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
2. เนติกร ชินโย	ศิลปินอิสระ
3. จินตนา เปี่ยมศิริ	ศิลปินอิสระ
4. เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์	ศิลปินอิสระ
5. ประหยัด พงษ์คำ	ศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาพพิมพ์ คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. พิชัย นิรันดร์	ศิลปินอิสระ
7. วีระวัฒน์ คະนะมะ	ศิลปินอิสระ
8. ปรีชา เกาทอง	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาศิลปะไทย คณะจิตรกรรม ประติมากรรมและภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

2.2 ศิลปินที่วาดภาพประกอบในฉบับการ์ตูน สมชัย กตัญญูदानนท์ (ชัย ราชวัตร)

2.3 ผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาและวรรณคดีไทย สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.4 กลุ่มผู้รับสาร ซึ่งผู้วิจัยใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการแจกแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกตามช่วงอายุดังนี้

อายุ	15 - 25	ปี	จำนวน	40	คน
อายุ	26 - 45	ปี	จำนวน	40	คน
อายุ	46 ปี ขึ้นไป		จำนวน	40	คน

2.5 กลุ่มตัวอย่างในการทำ Focus group interview ทั้งหมด 6 กลุ่ม อันได้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายของ 3 โรงเรียน คือโรงเรียนปทุมคงคาเป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนชายล้วน , โรงเรียนเบญจมราชาลัยเป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนหญิงล้วน , โรงเรียนสามเสนวิทยาลัยเป็นกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนสหศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยเรื่อง “วาทกรรมวิเคราะห์พระราชานิพนธ์เรื่องพระมหาชนก” ครั้งนี้ เป็นการวิจัยในเรื่องของเอกสารและการสัมภาษณ์เป็นหลัก ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงในการสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยโดยใช้กรอบแนวคิดและทฤษฎีในบทที่ 2 มาเพื่อสร้างแบบวิเคราะห์ข้อมูล และแบบสัมภาษณ์ ในการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์จากพระมหาชนกทั้ง 2 ฉบับในแง่มุมต่าง ๆ ตามปัญหานำวิจัยดังนี้

ปัญหานำวิจัย	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล
ปัญหานำวิจัยที่ 1	แบบวิเคราะห์ข้อมูลเชิงวาทกรรม
ปัญหานำวิจัยที่ 2	แบบวิเคราะห์เนื้อหา
ปัญหานำวิจัยที่ 3	แบบสัมภาษณ์เรื่องการสื่อความหมายจากภาพ
ปัญหานำวิจัยที่ 4	แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์

1. แบบวิเคราะห์ข้อมูล

สำหรับแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้นำมาสร้างแบบวิเคราะห์ข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้คำนึงถึงปัญหานำวิจัยเป็นหลัก โดยได้เลือกประเด็นต่าง ๆ ที่สอดคล้องกับปัญหานำวิจัยจากแนวคิดและทฤษฎีมาเพื่อตอบปัญหานำวิจัยเหล่านั้น ผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะของเครื่องมือตามปัญหานำวิจัย ดังนี้

เพื่อตอบปัญหานำวิจัยข้อที่ 1

แบบวิเคราะห์วาทกรรม

ผู้วิจัยได้ใช้ แบบจำลองในการสื่อสาร ซึ่งประกอบด้วย ผู้ส่ง สาร สื่อ ผู้รับสาร มาเป็นหลักในการพิจารณาวิเคราะห์ โดยใช้ความสัมพันธ์บริบททางสังคมมาเป็นส่วนประกอบในการสร้างโครงสร้างของแบบวิเคราะห์

เพื่อตอบปัญหานำวิจัยข้อที่ 2

แบบวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยได้ใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหา จากแนวคิดการวิเคราะห์เนื้อหา โดยเปรียบเทียบคุณต่อตอนว่ามีความเหมือน ความคล้ายคลึง ความแตกต่าง ในประเด็นต่าง ๆ อย่างไร และวัดผลออกมาในเชิงปริมาณว่าสัดส่วนในแต่ละลักษณะนั้นมีผลเป็นเช่นไร และเพราะสาเหตุใด

เพื่อตอบปัญหานำวิจัยข้อที่ 4

แบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามขึ้นมาเพื่อสำรวจถึงกลุ่มตัวอย่างโดยทั่วไปเพื่อเป็นแนวทางในการรับทราบถึงพระมหาชนกฉบับพระราชนิพนธ์

2.แบบสัมภาษณ์

ในแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ใช้ประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับที่ใช้ในแบบวิเคราะห์ เพื่อให้สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ครอบคลุมตามปัญหานำวิจัยที่ได้ตั้งไว้ และสามารถใช้ตรวจสอบกับข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์อีกด้วย โดยคำถามจะเน้นให้ผู้ตอบสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็น และประเมินด้วยความคิดของตนเองเป็นหลัก โดยปราศจากการชี้นำใด ๆ ทั้งสิ้น ซึ่งเนื้อหาของคำถามแบ่งตามลักษณะของปัญหานำวิจัยดังต่อไปนี้

เพื่อตอบปัญหานำวิจัยข้อที่ 3

ผู้วิจัยใช้แนวคิดองค์ประกอบทางศิลปะที่ประมวลมาจาก ชลูด นิ่มเสมอ และสุรพล วิรุฬห์รักษ์ มาเป็นหลักการสร้างโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์จะลึกแก่ศิลปินที่วาดภาพประกอบ

เพื่อตอบปัญหานำวิจัยข้อที่ 4

ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดทฤษฎีทั้งหมด มาเป็น โครงสร้างในแบบสัมพัทธ์แบบเจาะลึก แก่ผู้รับสาร โดยตั้งประเด็นคำถามไปที่การรับรู้ถึงสาระสำคัญ และสาระแฝงของเนื้อเรื่อง อีกทั้งยังให้มีการยกตัวอย่างประกอบความเข้าใจ

วิธีดำเนินการเก็บข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ค้นคว้าข้อมูลประเภทเอกสารสำหรับการวิจัย โดยได้เก็บรวบรวมข้อมูลประเภทนี้ จากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

1.1 สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : สืบค้นข้อมูลจากรายการของ บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้องจากฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ของ Chulalinet และบัตรรายการ อีกทั้งยังค้นหาข้อมูลไปยังห้องสมุดมหาวิทยาลัยอื่น ๆ โดยผ่านเครือข่ายของ Chulalinet เพื่อนำมาเป็นข้อมูลที่จำเป็นในการวิจัย

1.2 ทางอินเทอร์เน็ตผ่านเว็บไซต์ <http://kanchanapisek.or.th>

<http://www.rdpb.go.th>

<http://www.mcot.or.th>

<http://www.heritage.thaigov.net>

<http://www.geocities.com> เพื่อนำมาเป็นข้อมูลที่จำเป็น

นำมาใช้ในการวิจัย

1.3 ห้องสมุดและร้านหนังสืออื่น ๆ รวมทั้งหนังสือส่วนตัว ในกรณีที่เป็นรายละเอียดที่ขาดหายจากสองแหล่งข้างต้น

เมื่อได้เอกสารทั้งหมด ผู้วิจัยจะนำมาตรวจสอบคุณสมบัติและคัดสรรข้อมูลอย่างละเอียดว่าเนื้อหาเป็นเช่นไร อีกทั้งยังได้จัดเป็นหมวดหมู่ ประเภทอย่างละเอียดเพื่อเตรียมไว้สำหรับการวิเคราะห์เนื้อหาในลำดับต่อไป

2. ผู้วิจัยได้นำเอาทฤษฎีแนวคิดต่าง ๆ มาจัดประเภทตามปัญหานำวิจัย และออกเป็นโครงสร้างในการวิเคราะห์

3. ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานไปยังกลุ่มตัวอย่างที่จะเก็บข้อมูลโดยติดต่อไปยังโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาล ในกรุงเทพมหานครเพื่อหากกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

4. ผู้วิจัยนำเอาแบบวิเคราะห์ข้อมูล และแบบสัมภาษณ์อย่างมีโครงสร้างนำมาเพื่อเก็บข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย

ข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์เนื้อหา มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ เพื่อนำเสนอข้อมูลในลักษณะของความแตกต่างของเนื้อหา

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์เนื้อหา มีลักษณะเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนนี้ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ มาทำการวิเคราะห์ตามแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้เสนอไว้ในบทที่ 2 เพื่อนำผลที่ได้มาจัดหมวดหมู่ และแปลผล โดยให้ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทำการวิจัย ทำการตรวจสอบซ้ำ เพื่อให้เกิดความตรงในเนื้อหา และเกิดความเที่ยงในลักษณะการวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ในลักษณะที่สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำมาเป็นข้อมูลสนับสนุนในการอภิปรายผลการวิจัย ให้เกิดความชัดเจน สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น